

Stenogrammid

VIII Riigikogu, II Istungjärk, täiskogu korraline istung

Teisipäev, 10.10.1995, 10:00

Toimetatud

Arupärimise üleandmine

1. Riigikohtu liikme ametivanne

2. Päevakorrast

3. Töötü sotsiaalse kaitse seaduse muutmise seaduse eelnõu teine lugemine

10:00 Arupärimise üleandmine

10:00 Esimees

Austatud Riigikogu, tere hommikust! Alustame oma tööpäeva. Kui kolleegidel on soovi üle anda eelnõusid või arupärimisi, palun registreeruda. Kolleeg Liia Hänni, palun!

10:00 L. Hänni

Austatud esimees, austatud kolleegid! Koos kolleeg Vootele Hanseniga esitame arupärimise keskkonnaminister Villu Reiljanile. Selle arupärimise ajendiks on üllatus, mis tabas meid 4. oktoobri Riigi Teatajat lugedes. Nimelt selgus, et Vabariigi Valitsus on oma määrusega nr 318 laiali saatnud maareformi valitsuskomisjoni, ilma et Eesti avalikkus seda õieti oleks märganudki. Olukord on seda üllatavam, et alles mõni aeg tagasi ütles härra Vähi oma ettekandes "Olukorrast riigis", rääkides maareformi kiirendamise abinõudest, et sellel valitsuskomisjonil peaks olema oluline koht maareformi kiirendamisel. Me teame ka, et valitsuskomisjoni ekspertide rühm valmistab praegu ette ulatuslikke maareformi seaduse muudatusi, mis ei ole jõudnud Riigikogu menetlusse. Sellest tulenevalt ongi meil keskkonnaministrile, kelle ettepanekul valitsus maareformi valitsuskomisjoni laiali saatis, küsimused: mis tingis maareformi valitsuskomisjoni laialisaatmise ja kuidas uues olukorras hakkab maareformi riiklik juhtimine ja koostöö kohalike omavalitsustega toimuma?

10:00 Esimees

Arupärimine saadetakse keskkonnaministrile seadusega ettenähtud korras. Kohaloleku kontroll, palun! Kohal on 71 Riigikogu liiget, puudub 30.

---

1. 10:00 Riigikohtu liikme ametivanne

10:00 Esimees

Austatud kolleegid! Enne kui me alustame tänase päevakorraga, on meil täita meeldiv kohustus -- vastu võtta ametivanne. Palun teid, proua Lea Laarmaa, Riigikohtu liikme ametivande andmiseks Riigikogu kõnepulti.

10:00 L. Laarmaa

Töotan jääda ustavaks Eesti Vabariigile ja tema põhiseaduslikule korrale ning oma südametunnistuse järgi mõista kohut kooskõlas Eesti Vabariigi põhiseaduse ja seadustega.

10:00 Esimees

Suur tänu!

---

2. 10:00 Päevakorrast

10:00 Esimees

Austatud kolleegid! Mõni sõna tänasest päevakorrast. Riigikogu juhatusel on laekunud majanduskomisjonilt avaldus arvata tänasest päevakorrast välja seaduseelnõu 132. Juhatus on põhimõtteliselt nõus. Sellisel juhul, austatud kolleegid, jääb meil tänasesse päevakorda vaid Riigikogu liikme Eiki Nestori algatatud töötute sotsiaalse kaitse seaduse muutmise seaduse eelnõu teine lugemine.

---

3. 10:00 Töötute sotsiaalse kaitse seaduse muutmise seaduse eelnõu teine lugemine

10:00 Esimees

Me alustame töötute sotsiaalse kaitse seaduse muutmise seaduse eelnõu teise lugemisega. Ettekandeks palun Riigikogu kõnepuldi kolleeg Eiki Nestori.

10:00 E. Nestor

Austatud härra esimees! Austatud Riigikogu! Mul on natuke kurb, et ma olen sunnitud paari kuu jooksul teist korda teie ees seisma sellise eelnõuga, mille ma olen ise esitanud, mille kohta Riigikogu liikmed ei ole parandusi esitanud, mille tekst on jäänud samasuguseks, aga mida täna jälle vastu võtta ei saa. Lühidalt meenutuseks, miks töötute sotsiaalse kaitse seaduse muutmise seaduse eelnõu on esitatud. On esitatud seetõttu, et vastavalt töötute sotsiaalse kaitse seadusele me jaotame Eestis tööturuteenuseid vajavad isikud kaheks. Ühed on need, keda registreeritakse töötuna, ja teised on need, keda töötuks ei registreerita. Töötuks ei registreerita neid, kes mingil moel on riigi ülalpidamisel, kaasa arvatud ka näiteks need inimesed, kes on puudega ja saavad invaliidsuspensiooni. Töötute sotsiaalse kaitse seadus sätestab §-s 9 need õigused, mis on töötul inimesel, ja teenused, mida ta võib Tööturuametist saada. Paragrahv 9 1. lõige räägib nendest õigustest, mis on tööd otsival isikul. Paragrahv 9 2. lõige räägib nendest õigustest, mis on isikutel, kes on töötud. Eelnõu eesmärk oli anda puuetega inimestele, kes on riiklikul ülalpidamisel, tööturuteenuste taotlemisel samasugused õigused, nagu on töötutel. Teiste sõnadega, tekkis olukord, kus puuetega inimesed, jäädes tööta, pöördudes Tööturuameti poole, jäid ilma mitmetest teenustest, mida Tööturuamet muidu töötutele osutab. Need teenused oleksid § 9 täiendamisel 3. lõikega tööturukoolitus, õppestipendium ja tööturutoetus, kusjuures nii nagu töötutelgi oleks õigus neid teenuseid taotleda ka invaliidsuspensionäridel, kes on osaliselt töövõime kaotanud. Igal juhul on Tööturuameti kohustus otsustada, kas sellist teenust üldse osutada või mitte, ja see on samavõrdne nii töötute kui ka puuetega inimeste puhul. Arutelu komisjonis oli selles mõttes kurb, et seal viibinud Tööturuameti esindajad ei olnud kogu eelnõuga päris nõus. Minu meelest on küsimus laiem, me siiski peaksime ka Eestis jõudma niikaugele, et me suhtume puuetega inimestesse samamoodi kui nendesse, kellel ei ole teatud kehaviga küljes. Suhtumine sellesse kui võõrasse muresse on mulle arusaamatu. Tõsi, Tööturuameti esindajad olid nõus eelnõus sätestatud kahe teenuse osutamisega neile isikutele, need on tööturukoolitus ja tööturutoetus. Tööturukoolitus tähendab võimalust saada Tööturuameti kaudu uut õpet, ja tööturutoetus jaguneb laias laastus kaheks. Ühel juhul antakse töötutele tööturutoetust siis, kui nad otsustavad hakata ise ettevõtlusega tegelema. Teisel juhul antakse tööturutoetust neile tööandjatele, kes loovad töökohti töötutele, näiteks sel teel, et riik maksab omalt poolt palga alammäära ja ettevõtja teatud lisa. Kahjuks ei olnud Tööturuameti töötajad nõus õppestipendiumi võimaldamisega invaliidsuspensionäridele. Miks ma ütlen kahjuks? Kahel põhjusel. Kõigepealt seepärast, et kui puuetega inimene läheb õppima, vajab ta kõigi eelduste kohaselt õppestipendiumi veel rohkem kui terve inimene, sest õppestipendium on stipendium, mida antakse selleks, et inimesel oleks võimalus õppida ja mingilgi määral oma materiaalne sissetulek selleks ajaks kindlustada. Puuetega inimesed vajavad teinekord õppestipendiumi rohkem kui terved inimesed, näiteks võib pime inimene õppimisel abi vajada. Teiseks. Kui te leiate oma kappidest või sahtlitest seaduseelnõu 146 SE I, see on riigi 1995. aasta teine lisaelarve, siis te leiate selle 75. realt töötute sotsiaalse kaitse kulud. Meile on tehtud ettepanek vähendada töötute ümberõppe stipendiumi, kuna 1995. aastal ei ole neid vahendeid nii palju kasutatud, järelikult õppestipendiume on tulnud maksta

vähem ja ka aasta lõpuks ilmselt kõiki rahasid ära ei kasutata. Ettepanek on vähendada rohkem kui 4 miljoni krooni võrra. Sellisel juhul rääkida, et ei soovita tegelda puuetega inimeste õppetendiumi maksimisega, ja öelda veel põhjenduseks, nagu ei jätkuks vahendeid, on minu meelest kohatu. Komisjon, arutades seda eelnõu ja kuulunud ära nii Tööturuameti kui ka eelnõu autori seletused, jäi õnneks seisukohale, et eelnõu on vaja edasi menetleda, selle eest komisjonile suur tänu. Küll aga leidis komisjon, et täna seda veel kahjuks vastu võtta ei saa ja sellest mul on väga kahju. Aitäh!

10:00 Esimees

Suur tänu, Eiki Nestor! Kolleegid, kas on küsimusi? Kolleeg Aino Runge.

10:00 A. Runge

Aitäh, härra juhataja! Ma leian, et see seaduseelnõu vajaks tõesti toetust, kuid ma tahaksin paaris asjas selgitust. Paragrahvis 2 on öeldud "keda ei registreerita töötuna". Kas see on mingi kindlaksmääratud või -määratletav kontingent inimesi, sest töötuna ei registreerita väga paljusid, kas see ei ole mitte liiga laialivalgub mõiste? Teiseks. Kas ka tööd otsiva osaliselt töövõime kaotanud invaliidsuspensionäri mõiste ei ole natuke laialivalgub? Meil on muide väga mitmesuguseid invaliidsuspensionäre.

10:00 E. Nestor

Täna väga heade küsimuste eest! Töötu sotsiaalse kaitse seaduse § 8 sätestab, keda registreeritakse töötuna. Seal on kindlad kriteeriumid. Näiteks ei registreerita töötuna enne sügist neid, kes kevadel kooli lõpetasid. Kriteeriumid on väga täpsed. Selle paragrahvi alusel ei registreerita töötuna ka isikuid, kes on mingilgi määral riiklikul ülalpidamisel, kuna nad juba üht toetust saavad. Töötud hakkavad saama ka töötü abiraha. Paragrahv 9 aga sätestab, milliseid tööturuteenuseid neile inimestele peab osutama, ja selles mõttes on ilmselt loogiline, et riigi ülalpidamisel olevaid isikuid töötuna ei registreerita. Küll aga registreeritakse nad tööotsijana. Töötu staatust nad ei saa, abirahast jäävad nad ilma. Ka teine küsimus on väga täpne. Praegu meil kasutatav terminoloogia jagab invaliidid kolme invaliidsusgruppi. Et vältida töötü sotsiaalse kaitse seaduse ümbertegemist, kui me oleme siin uue pensioniseaduse läbi arutanud, on selles tekstis kasutatud juba seda terminoloogiat, mis on uues kavandatavas pensioniseaduses. Selles nimelt jaotatakse invaliidsuspensionärid osaliselt töövõime kaotanud ja täielikult töövõime kaotanud isikuteks. Täielikult töövõime kaotanud isikud, nagu ka nimetusest on selge, ei saa tööd teha, osaliselt töövõime kaotanud inimesed saavad tööd teha.

10:00 Esimees

Täna! Rohkem küsimusi kolleegidel ei ole. Kaasettekandeks palun kõnepulti sotsiaalkomisjoni liikme kolleeg Raivo Paavo.

10:00 R. Paavo

Lugupeetud esimees, head kolleegid! Sotsiaalkomisjon arutas töötü sotsiaalse kaitse seaduse muutmise seaduse eelnõu oma 28. septembri istungil. Istungist võtsid osa Tööturuameti esindajad ja loomulikult ka eelnõu autor. Tööturuameti esindajad avaldasid arvamust, et invaliidide koolituse ja tööküsimustega peaks tegelema Puuetega Inimeste Koda. Kuid selle seisukohaga ei jäänud nõusse autor, ta leidis, et käesoleval ajal peab osaliselt töövõime kaotanud invaliidsuspensionil oleval isikul olema õigus ja võimalus taotleda tööturuteenuseid, sellest autor oma ettekandes ka rääkis. Arvestades, et seaduseelnõu esimesel arutamisel komisjonis osales ka sotsiaalminister, kes toetas eelnõu, ning seda, et Tööturuamet esitas nüüd teised seisukohad, otsustaski komisjon üksmeelselt, et on vaja veel hankida lisainformatsiooni, enne kui selle eelnõu kohta teha lõplik otsus. Riigieelarve selle aasta esimese poolaasta täitmise aruandes on kirjas, et esimesel poolaastal kulutati töötute sotsiaalseks kaitseks 30,9 miljoni krooni, mis moodustas 31% riigieelarves ettenähtust, sealjuures kulutati aastaks ettenähtust töötute abirahale 24%, töötute ümberõppe stipendiumidele 22%. Ettenähtud raha kasutamata jätmise põhjused on järgmised: töötü abiraha määra muutumata püsimine juba aastast 1992, stipendiumi saajate arvu vähenemine, kuna töötü sotsiaalse kaitse seaduse alusel võib koolitada ainult töötuid, varem ka tööotsijaid. Need näitajad annavad meile täna võimaluse -- kui me tahame seadust sellisel kujul, nagu autor seda ette näeb, vastu võtta -- lisavahendeid mitte otsida, need vahendid on olemas. Lähtudes eeltoodust ja ka sellest, et vaja on veel teha teatud analüüsi ja lõplikult selgeks saada,

missugused võimalused siiski oleksid, otsustas komisjon ühel meelel esitada Riigikogu liikme Eiki Nestori algatatud töötü sotsiaalse kaitse seaduse muutmise seaduse eelnõu 76 teisele lugemisele ja katkestada. Parandusettepanekute esitamise tähtaeg 16. oktoober 1995 kell 12. Aitäh!

10:00 Esimees

Suur tänu, Raivo Paavo! Kolleegid, kas on kaasettekandjale küsimusi? Kolleeg Mihkel Pärnoja.

10:00 M. Pärnoja

Aitäh, härra esimees! Lugupeetud ettekandja, milline informatsioon ja kuidas võiks mõjutada selle eelnõu sisu, mida, nagu ma aru saan, komisjon tahab veel saada?

10:00 R. Paavo

Kuna eelnõu arutamise teisest istungist võtsid osa Tööturuameti esindajad, kes kahjuks esimesel istungil ei olnud, siis me ei jõudnud Tööturuameti esindajatega kõikides küsimustes konsensuseni. Minu arvates vajab see küsimus just Tööturuameti inimestega veel kord läbiarutamist, analüüsimist, ja siis juba tuleme lõpliku otsuse juurde.

10:00 Esimees

Tänan! Kolleeg Ants Paju.

10:00 A. Paju

Austatud juhataja, lugupeetud kaasettekandja! Te nimetasite Tööturuameti kõrval Puuetega Inimeste Koda. Kuna te valdate informatsiooni funktsionaalselt, kumb peaks tegelikult selle problemaatikaga tegelema?

10:00 R. Paavo

Ma ei valda seda informatsiooni selliselt, ma tõin selle näite ainult sellepärast, et niimoodi väitis Tööturuamet.

10:00 Esimees

Tänan! Kolleeg Mihkel Pärnoja, teine küsimus.

10:00 M. Pärnoja

Aitäh! Kas ma saan õigesti aru, et praegu on vaja veel Tööturuametit veenda, et eelnõu sellisel kujul on vajalik ja vajab vastuvõtmist?

10:00 R. Paavo

Ma ei ütleks, et "veenda" on õige sõna, ma ütleksin, et Tööturuametiga on lihtsalt vaja kogu seda temaatikat analüüsida.

10:00 Esimees

Tänan! Kolleeg Vootele Hansen.

10:00 V. Hansen

Aitäh, härra esimees! Austatud kaasettekandja! Tõenäoliselt on selle seaduseelnõu kui Riigikogus algatatud eelnõu kohta tulnud ka Vabariigi Valitsuse arvamus. Kas siis Tööturuameti arvamus erineb Vabariigi Valitsuse omast, et temaga on vaja veel rääkida või teda veenda või kuidas seda nimetada?

10:00 R. Paavo

Ma saan vastata selliselt, et seda eelnõu on arutatud komisjonis kahel korral. Esimesel arutusel oli kohal ka valitsuse esindaja ministri näol ja ta toetas eelnõu, aga teisel arutusel oli kohal Tööturuamet ja Tööturuamet tõi esile needsamad uued probleemid, millest siin seaduseelnõu autor rääkis. Meil on vaja veel kord nii valitsuse ametnike kui valitsuse esindajatega need küsimused rahulikult läbi arutada, ma usun, et midagi dramaatilist selles ei ole.

10:00 Esimees

Tänan! Kolleeg Arvo Sirendi.

10:00 A. Sirendi

Aitäh! Lugupeetud ettekandja! Kindlasti on see muudatus vajalik ja see ei ole väga kallis, aga kas keegi on arvutanud, kui kalliks läheb, kui seda seadust sellist viisil täiendada?

10:00 R. Paavo

Eks see oligi üks põhjus, miks me veel kord aja maha võtsime -- et saada veel täpsemad arvud, kui palju neid inimesi võib juurde tulla. Aga teiselt poolt, see info raha olemasolu kohta näitab, et nii suureks need lisakulutused küll ei paisu, et me ei saaks enam Tööturuametile kõiki teenuseid, mis ta peab praegu osutama, ja neid kulutusi, mis ta peab tegema, välja maksta.

10:00 Esimees

Tänan! Rohkem kolleegidel küsimusi ei ole. Mul on kolleeg Raivo Paavole küsimus: juhtivkomisjon on teinud katkestamise ettepaneku, millisel etapil katkestada? Kas me avame ka läbirääkimised?

10:00 R. Paavo

Ma jään vastuse võlgu. Komisjoni konkreetne ettepanek on teisel lugemisel katkestada. Pärast esimest lugemist mingeid parandusettepanekuid ei tulnud, seepärast ei ole ka midagi hääletada. Küsime veel kord parandusettepanekuid 16. oktoobriks kella 12-ks.

10:00 Esimees

Tänan! Kuna juhtivkomisjonil oma ettepanekut ei ole, siis avan antud päevakorraküsimuses läbirääkimised. Palun avaldada arvamust. Arvamusavalduse soove ei ole. Kas võime lugeda sellega läbirääkimised peetuks ja lõpetatuks? Tänan! Lõppsõnasoove samuti ei ole. Seaduseelnõu 76 teine lugemine on katkestatud. Austatud Riigikogu liikmed! Seoses Vene Föderatsiooni ja Eesti Vabariigi juulilepete menetlemisega Riigikogus palun fraktsioonidel tänase päeva jooksul esimehele teatada, kas peetakse vajalikuks korraldada juulilepete küsimuses poliitiline kuulamine ehk ümarlaud. Sellega on meie päevakord ammendatud ja vastavalt Riigikogu kodukorra seaduse §-le 36 annan lisatööaega fraktsioonidele. Istungi lõpp kell 10.25.